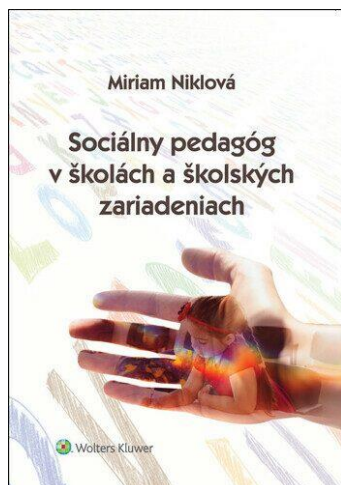

Recenze

Niklová, M. (2020). *Sociálny pedagóg v školách a školských zariadeniach*. Wolters Kluwer.

Autorka se věnuje tématu, které je pro českou sociální pedagogiku vzhledem ke snahám o zařazení sociálního pedagoga do Zákona o pedagogických pracovnících velmi aktuální téma. Publikace nahlíží na tuto profesi od historického kontextu vývoje samotné sociální pedagogiky přes osobnost a kompetence sociálního pedagoga až po jeho působení ve školách a školských zařízeních nejen na Slovensku, ale také v dalších vybraných evropských zemích. Vše dokresluje výzkum, který byl zrealizován s cílem zjistit a analyzovat problémy, se kterými se v praxi setkávají samotní sociální pedagogové. Po něm nechybí zobecnění zjištěných výsledků.

Knihy má jasnou logickou strukturu. Po úvodu, ve kterém autorka vyjadřuje svou motivaci pro napsání publikace, je v první kapitole uveden krátký historický exkurz sociální pedagogiky. V něm autorka dává čtenáři možnost utřídit si nejen samotné kořeny této vědy např.

v Německu či Polsku, ale všímá si i aktuálních diskurzů. Především poukazuje na dynamický vývoj i pojetí sociální pedagogiky ve Velké Británii či v severských zemích. Zároveň jsou zde citováni aktuální slovenští i čeští autoři a jejich pohled na sociální pedagogiku a její působení v praxi. Dle mého názoru mohou tuto část ocenit studenti sociální pedagogiky, kterým může pomoci pochopit sociální pedagogiku, její poslání i roli v současném světě. Mimochodem autorce se v této části povedlo velmi bravurně shrnout současné pojetí sociální pedagogiky do velmi čtivého celku.

Právě význam sociální pedagogiky a její postavení mezi vědami i ve společnosti se stal „odrazovým můstkem“ pro druhou kapitolu, jež se věnuje osobnosti sociálního pedagoga, jeho profesním kompetencím, a také jeho funkcím. Přes prvotní definici osobnosti z pedagogického i psychologického hlediska se autorka přesouvá k vymezení tohoto termínu z pohledu samotné sociální pedagogiky. Zdůrazňuje především, jaké požadavky jsou kladeny na osobnost sociálního pedagoga. Poté následuje charakteristika pojmu profesní kompetence a funkce sociálního pedagoga. V této části autorka cituje nejen aktuální české a slovenské autory, jako jsou např. Kraus, Bakošová, Hátar, ale také předkládá vlastní zpracování kompetencí. Ty rozděluje na základní (kompetence prevence, diagnostiky, intervence, sociální kompetence, osobnostní kompetence, kompetence edukace a reedukace, poradenství a rehabilitace) a specifické (manažerské a organizační kompetence, kompetence terapie a socioterapie a lektorské a tréninkové kompetence). Právě získání daných kompetencí vybaví absolventy do praxe (základní přitom podle autorky patří do vysokoškolské přípravy, specifické mohou absolventi nabýt v praxi v rámci dalšího vzdělávání). Zcela souhlasíme s tím, jak autorka v závěru této části vymezuje sociálního pedagoga jako odborníka, „který disponuje určitými specifickými kompetenciami, ktoré ho predurčujú na výchovné a preventívne pôsobenie v sociálnej a edukačnej praxi. Dokáže analyzovať, identifikovať, riešiť sociálne a výchovné problémy detí, mládeže, ale aj dospelých. Je schopný poskytovať služby v oblasti sociálneho poradenstva, riadiť a manažovať činnosť v štátnych inštitúciách i v oblasti samosprávy a zabezpečovať ich koordináciu a kooperáciu“ (s. 26). Daný profil totiž zcela odpovídá potřebám současné školy, kam i podle českých odborníků sociální pedagog neodmyslitelně patří.

Důvody, proč má sociální pedagog působit ve školství, předkládá autorka ihned v úvodu třetí kapitoly, která se již zaměřuje na působení sociálních pedagogů ve školách a školských zařízeních. Jak autorka píše, na Slovensku, kde sociální pedagog patří mezi pomáhající profese, měl na jejich uplatnění vliv

především zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Právě ten zařadil sociálního pedagoga do škol a včlenil ho k dalším složkám systému výchovného poradenství a prevence. Autorka zároveň připomíná i další legislativní změny, které nastaly se zákonem č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, který včleňuje sociálního pedagoga mezi odborné zaměstnance a upravuje jeho působení tak, že v centru jeho pozornosti stojí jak žáci ohroženi sociálně-patologickými jevy či ze sociálně znevýhodněného prostředí, tak učitelé, rodiče či spolupráce s dalšími odborníky, pokud to situace vyžaduje. Poté jsou prezentovány různé výzkumné projekty, které svými závěry zdůrazňují, proč je dobré sociálního pedagoga na školách mít. Zároveň také kniha nabízí přehled, jak to vypadá s uplatněním sociálního pedagoga ve školách v dalších evropských zemích (včetně České republiky). Daná kapitola rovněž obsahuje dvě části, z nichž jedna se zaměřuje na specifika působení sociálních pedagogů na základních a středních školách, zatímco ta druhá se věnuje sociálně-výchovné práci sociálního pedagoga ve školských zařízeních výchovného poradenství a prevence. Obě dvě části jsou pečlivě zpracované. Autorka zde detailně popisuje náplň práce ve vztahu k prevenci, také k sociálně-pedagogické diagnostice prostředí a vztahů, k prevenci sociálně-patologických jevů atd. Jednotlivé příklady rozpracovává a předkládá cíle samotného působení i případné metody. Je patrné, že se autorka danému tématu věnuje dlouhodobě. To dokládá závěrečná část zmíněné kapitoly, která mimo jiné připomíná, že ani po tolika letech existence sociálního pedagoga ve školách na Slovensku není jeho působení dostatečně zpracované jak v teoretické, tak metodické či metodologické rovině. Přitom právě „Banskobystrická škola sociálnej pedagogiky“, která je spjata s Katedrou pedagogiky Pedagogické fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici (dále jen PdF UMB), nese velký podíl na řešení problémů, se kterými se sociální pedagogové setkávali (a setkávají) v praxi. Při čtení této podkapitoly si možná vzdělavatelé sociálních pedagogů v České republice uvědomí, že zavedením profese sociálního pedagoga do škol práce nekončí, ale je pouhým začátkem. Lidé v praxi budou, stejně jak to připomíná Niklová v kontextu Slovenska, potřebovat např. metodickou podporu, bude nutné vytvořit koncepci dalšího vzdělávání sociálních pedagogů v praxi a mimo jiné i monitorovat jejich činnost.

S tím souvisí výzkum, který daná monografie obsahuje a který najdeme ve čtvrté kapitole. Jeho cílem bylo zjistit, jaké jsou aktuální potřeby a problémy sociálních pedagogů ve školách a školských zařízeních, dále se kterými skupinami převážně sociální pedagogové pracovali, rovněž jaké metody a formy práce s cílovými skupinami byly preferované a jaké další vzdělávání sociální pedagogové v praxi absolvovali. Autorka zde šetření provedené v roce 2020 precizně rozpracovává a také se zamýšlí nad výsledky, které zobecňuje v poslední, páté kapitole. Ve vztahu k dalšímu vzdělávání mě v této části zaujala poznámka na s. 100, v níž Niklová poukazuje na činnost občanského sdružení *Asociácie sociálnych pedagógov*, která sídlí na již zmiňované PdF UMB a která realizuje různé semináře pro sociální pedagogy v praxi. Dle mého názoru se v budoucnu do dalšího vzdělávání absolventů sociální pedagogiky v Česku stejným způsobem zapojí nedávno založená *Asociace sociálních pedagogů*.

Na konci svého výzkumu autorka rovněž ukazuje, že respondenti měli k výkonu své profese velmi kladný vztah, práce je naplňovala a cítili, že sociální pedagog je ve výchovné práci velmi důležitý. Na konci samotného empirického šetření nechybí doporučení pro praxi. Závěr knihy pak podtrhuje to, že se sociální pedagogika rozvíjí v celé Evropě. Přitom Slovensko má oproti dalším zemím V 4 tu výhodu, že profesi sociálního pedagoga etablovalo.

Publikace je napsaná velmi čtivě, ale zároveň jí nechybí odborný jazyk. Své čtenáře si najde nejen mezi odborným publikem či studenty, kteří se teprve na profesi sociálního pedagoga připravují, ale také mezi lidmi z praxe (ti mohou např. využít *Plán práce sociálního pedagoga pro školní rok*, který je obsažen v přílohách). V každém případě tato kniha zprostředkovává české pedagogické komunitě zkušenost se sociálním pedagogem v praxi v zemi, která je Česku kulturně blízká. Můžeme si jen přát, abychom si již brzy mohli zkušenosti o zavedení této profese na školách vyměňovat mezi oběma zeměmi navzájem...

prof. PhDr. Miriam Niklov, PhD. působí na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici od roku 2005. Na Katedre pedagogiky pracovala najskor ako intern doktorandka, potom ako odborn asistentka, později ako vysokoškolsk docentka a od roku 2022 ako vysokoškolsk profesorka. Od zr 2022 je vedúca Katedry pedagogiky a andragogiky. Vo svojej vedecko-výskumnej, pedagogickej a publikanejinnosti sa venuje najmä sociálnej pedagogike, školskej sociálno-pedagogickej práci, sociálnej patológii a jej prevencii so zreteľom na rizikov a online rizikov správanie. Od roku 2022 je predsednckou občianskeho združenia Asociácia sociálnych pedagógov v SR. Je tiež členkou Asociace vzdlavatel v sociln pedagogice. Od roku 2021 sa spolupodiea na zakladan Global Alliance of Social Pedagogues.

Mgr. Milena Őbrink Hobzov, Ph.D. vystudovala anglick,esk a nmeck jazyk na Pedagogickej fakulte Univerzity Palackého v Olomouci. V roce 2014 objila doktorskou práci na téma jazykového vzdlvan prsthovalc vesk republice a ve Švédsku. V současnosti působí jako odborn asistentka v oblasti sociln pedagogiky na Katedre křestansk výchovy na Cyrlometodjsk teologick fakulte Univerzity Palackého v Olomouci. Je vzkumninnost zahrnuje vzdlvan prsthovalc, multikulturní a mediln výchovu. Aktuln se venuje výzkumu, kter se zamruje na lektory jazyků pracující s dospělými imigranty ve Švédsku a vesk republice a jejich pohledu na práci s cizinci.